

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ В БАГАТОПОКОЛІННІЙ СІМ'Ї

Атрошенко Т. Ю.,

*викладач кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та дошкільної освіти
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Колюх М. К.,

*студентка Навчально-наукового інституту
соціально-педагогічної і мистецької освіти
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

На сучасному етапі політичних, економічних та соціальних змін, відголоском яких іноді стає поява у громадян невпевненості в завтрашньому дні, емоційний фон взаємовідносин у сім'ях піддається значним випробуванням. Проте виникнення насильства в багатопоколінній сім'ї зумовлено безліччю факторів, які слід розглядати в цілому, оскільки жоден з них не викликає це явище окремо.

Багатопоколінні сім'ї включають три чи більше поколінь або дві чи більше нуклеарні сім'ї, які проживають разом і ведуть спільне господарство. Вони, як правило, мають досить виразну ієрархічну

структуру, для якої характерні, насамперед, чіткі межі між батьківською та молодією сім'єю [1, с. 133].

Неконструктивні стосунки, що виникають як результат порушення внутрішньої системи взаємин, моральних норм взаємодії, стосунків «влади – підлеглості» та взаємної відповідальності, стають підґрунтям для виникнення в сім'ї агресії та насильства. Насильство в сім'ї як злочин, безсумнівно, має тяжкі психологічні наслідки для жертви, завдає їй більших страждань, оскільки скоюється найближчими людьми, які входять у її коло довіри.

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» тлумачить поняття «насильство в сім'ї» як будь-які умисні дії фізичного, психологічного, економічного чи сексуального характеру одного члена сім'ї стосовно іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини і громадянина, наносять йому моральну шкоду, шкоду його психічному або фізичному здоров'ю [2].

Позитивними зрушеннями стосовно проблеми насильства в сім'ї стали зміни, внесені до Кримінального кодексу України. Наразі ним передбачено кримінальну відповідальність за умисне скоєння злочину такого характеру проти осіб, з якими винний перебував чи перебуває у сімейних стосунках.

Попередження насильства в багатопокілній сім'ї передбачає виконання системи заходів соціального характеру, метою яких є усунення причин, які призводять до виникнення насильства, а також умов, які йому сприяють. До таких заходів відносимо:

1. Інформування – висвітлення інформації про допомогу у випадках перших проявів дій насильницького характеру на сайтах, у газетах тощо.
2. Консультування – проведення психологічних та юридичних консультацій з сім'ями, де виникає загроза вчинення насильства, повідомлення про права та послуги, якими вони можуть скористатися.

3. Аналіз – проведення дослідження насильства в сім'ї, його причин та умов.
4. Психокорекція – проведення тренінгів сімейних стосунків.
5. Направлення осіб, стосовно яких існує загроза насильства, до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї.
6. Облік осіб, схильних до вчинення насильства, проведення з ними попереджувальної роботи.
7. Надання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї.

Проте найбільш ефективнішим у розв'язанні даного питання постає саме педагогічний аспект зміни взаємовідносин у родині. Необхідною умовою налагодження позитивного мікроклімату в багатопокілній сім'ї та системи відносин, що відповідають ідеалам суспільства, є формування толерантного ставлення членів родини один до одного, розвиток почуття відповідальності за членів своєї родини. Необхідним тут постає звернення до загальнолюдських цінностей, які слугуватимуть надійним орієнтиром у побудові сімейних взаємин.

Отже, проблема запобігання насильству в багатопокілній сім'ї базується як на виведенні цього питання на державний рівень та забезпеченні державою належного функціонування соціально-психологічних служб, так і на безпосередній перебудові ставлення членів родини один до одного.

Література:

1. Доукіна О. М. Шляхи запобігання насильству у багатопокілній сім'ї / О. М. Доукіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2009. – Вип. 13, кн. 2. – С. 133–141.
2. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» № 2789-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Булаєвська Т. М.,
студентка факультету дошкільної,
початкової освіти та мистецтв
Вінницький державний педагогічний
університет імені М. Коцюбинського
м. Вінниця, Україна
вчитель початкових класів
Сеферівська загальноосвітня школа-сад І-ІІ ступенів
с. Сеферівка, Україна*

Проблема громадянського виховання розробляється на державно-програмному, концептуальному та практичному рівнях. Так, державні документи, зокрема Конституція України, Закон України «Про громадянство України» визначають права і обов'язки громадян України. «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» одним із пріоритетів розвитку освіти називає національне і громадянське виховання, яке має здійснюватися упродовж усього процесу навчання дітей та молоді. У «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності» зазначається, що «громадянське виховання – це процес формування громадянськості як інтегрованої якості особистості, що надає людині можливість відчувати